

ZÁSADY EFEKTIVNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ V ONLINE PROSTŘEDÍ

Kamil KOPECKÝ

V dnešním textu si přiblížíme zásady efektivní prevence rizikového chování v online prostředí, zabývat se budeme především prevencí primární, všeobecnou, určenou běžným skupinám dětí (např. třídním kolektivům). Tyto zásady mohou využít všechny organizace (NGO, Policie ČR, městské policie, ZŠ, SŠ či lektoři, kteří se na prevenci rizikového chování cíleně zaměřují.

Aby byla prevence rizikového chování na internetu co nejvíce efektivní, je nutné dodržovat několik zásad či doporučení:

A. Smyslem efektivní prevence je zajistit, aby k rizikovému chování nedocházelo, případně aby byl jeho dopad minimalizován. Proto je nutné **realizovat preventivní aktivity co nejdříve** - tj. v nízkém věku dítěte. Prevence však musí být vždy **přiměřena věku dětí** (či jiným cílovým skupinám), tomu musí odpovídat forma a volba témat. U menších dětí (1. stupeň ZŠ či MŠ) je vhodné zaměřit se na obecnější témata, která jsou spojena se základními bezpečnostními návyky (hesla, dvojfázové zabezpečení, ochrana osobních údajů, na co si dávat pozor při komunikaci s jinými lidmi na internetu apod.), u větších dětí by měla být více specifická - orientovaná na zcela konkrétní problémy (kyberšikana, sexting, kybergrooming, rizika spojená se sociálními sítěmi apod.).

B. Efektivní prevence by měla být dlouhodobá a kontinuální, krátkodobé aktivity bývají méně efektivní než dlouhodobé

programy.

C. Efektivní prevence se orientuje na **rozvoj znalostí, dovedností a postojů** cílové skupiny. Preventivní programy by měly také usilovat o co **největší zapojení cílové skupiny** – vhodná je např. kladení otázek, diskuse, sdílení vlastních zkušeností, návrhy řešení konkrétních rizikových situací, práce s různými typy pracovních listů apod. Velmi důležité je také zaměřit se na **aktivní ovlivňování postojů žáků** (případně změny chování) – důležité je např. uvědomit si, že řešit agresivní útok agresivní reakcí není efektivní cesta k vyřešení problému.

D. Efektivní prevence využívá principů tzv. **učení založeného na problémech/problémových situacích** (Problem-Based Learning, PBL). Tato metoda umožňuje žákům rozvíjet klíčové dovednosti, jako jsou kritické myšlení, řešení problémů a schopnost spolupráce, tím, že je vystaví reálným nebo hypotetickým problémům a vyzývá je k jejich řešení. V praxi to znamená co nejvíce pracovat aktivně s kazuistikami.

E. V rámci preventivních aktivit **žáky nikdy nestrašíme** – strašení je málo efektivní a často i kontraproduktivní. Prostřednictvím vzdělávacích aktivit žákům předkládáme co nejvíce **objektivních informací** a orientujeme se na **posilování pozitivních vzorců chování**. Celkové vyznění preventivní akce by mělo být vždy nastaveno pozitivně. Preventivní akce by měli realizovat vyškolení **odborníci** s hlubokou znalostí jednotlivých témat, kteří jsou vybaveni také pedagogickými/didaktickými kompetencemi.

F. Prevence by měla probíhat v **bezpečném prostředí**. Osoby, které jsou do prevence zapojeny, by měly cítit, že mohou vyjadřovat své názory a pocity bez strachu z odmítnutí, dehonestace či trestu. Prevence by neměla probíhat tam, kde dosud nejsou dořešeny („zaléčeny“) existující rizikové formy chování (např. ve skupinách, kde děti prožily kyberšikanu a nedošlo dosud k nápravě). Prevence funguje jiným způsobem než intervence.

G. Pokud k prevenci využijeme audiovizuální materiály (filmy, seriály apod.), je velmi důležité doprovodit je komentářem, rozbořem, následnou diskusí. **Audiovizuální materiály určené**

pro prevenci by měly být doplněny metodikou.

H. Pokud v rámci prevence využíváme **prezentace**, je nutné zajistit, aby byly **dostatečně kontrastní**, obsahovaly **málo textu a hodně grafického obsahu**, využívaly jazyk **přiměřený věku dítěte**. Text musí být dostatečně velký - je třeba počítat s tím, že děti prezentaci sledují např. ze vzdálenosti 5 a více metrů (v běžné třídě). U delších prezentací pravidelně využíváme **aktivizační prvky** (animace, vtipy, memy apod.).

Animace shrnující klíčové zásady efektivní prevence

Pro E-Bezpečí
prof. Kamil Kopecký,
Univerzita Palackého v Olomouci

P.S. Tento text je součástí projektu „Kyberakademie“, který projekt E-Bezpečí připravilo a realizuje ve spolupráci s Ministerstvem vnitra ČR.